

מקורות פרשת ויקרא ה'תשפ"ו סוד הענווה: תפיסת הכישרון הבריאה של משה רבינו

מבנות הכושים הערלים!:

ספר לשון חסידים: הם דיבקו עצמם בטובים, אהרן לקח את אלישבע אחות נחשון וברק באחיה ומרים לקחה את כלב בן יפונה.

שם: וישמע ה': והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני הארמה.

רמב"ן: להגיד כי השם קינא לו בעבור ענוותנותו כי הוא לא יענה על ריב לעולם ... ובמדרש ספרי ... שדיברו בפני משה... אלא שכבש משה הדבר ולכן הזכיר ענוותנותו שסבל ולא ענם וה' קנא לו.

מאירי חיבור התשובה 128: שבחו רבותינו (ברכות נה) 'לעולם יהא אדם עניו כמשה ושפל רוח כאהרן', תתבונן איך הפרישו בין מידת הענווה ובין מידת השפלות, כי שפלות הרוח הוא מי שבאזניו שמע ובעיניו יראה דברים לא ראויים והחריש ביום שמעו וראותו ... לא יתגבר לבטל דעות נפסדות ולהתריס כנגד בעליהן כמו באהרן [שלא התקומם כנגד חוטאי העגל]. ומן האמת גם היא מהמידות הנכבדות כמו שהזהיר על קניית שתי המידות ... כל אחת לפי המקום, לפי הזמן ולפי העניין.

גמרא סוף סוטה: משמת רבי בטלה ענווה ... אמר רב יוסף: לא תתני ענווה דאיכא אנא.

חידושי אגרות מהרש"א: אין דרך החכמים להתפאר במעלתם, ככתוב 'יהללך זר ולא פיך'.

4. אגרת הרמב"ן: אפרש לך איך תתנהג במדת הענווה ... כל אדם יהיה גדול ממך בעיניך. אם חכם או עשיר הוא ממך - עליך לכבדו, ואם רש הוא ואתה עשיר או חכם ממנו - חשוב בלבך כי אתה חייב ממנו והוא זכאי ממך, שאם הוא חוטא, הוא שוגג ואילו אתה - מזיד (משום שאתה חכם ממנו).

ליקוטי שיחות יג/30: למרות שמשה רבינו ידע את הטוב שלו שהוא גבוה במעלה מכל אדם, מכל מקום היה עניו מכל אדם, מפני שידע אשר כל מעלותיו הוא מה שניתן לו מלמעלה ... וחשב שאילו היו הכוחות הללו אצל אדם אחר, היה ג"כ במדרגה זו, ואפשר שהיה מגלה את הכוחות יותר ממנו. וזהו שאמר רב יוסף 'אל תיתני ענווה דאיכא אנא', משום שהעניו באמת הוא איש המעלה ויודע ומכיר את ערכו, וכיחד עם זה אינו מחזיק טובה לעצמו לפי שיודע שהכוחות והחושים שלו ניתנו לו מהקב"ה.

1. אגרת הרמב"ן: תתנהג תמיד לדבר כל דברך בנחת לכל אדם ובכל עת, ובזה תנצל מן הכעס, שהיא מדה רעה להחטיא בני אדם. ואמרו רבותינו ז"ל, כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו ... וכאשר תנצל מן הכעס תעלה על לבך מדת הענווה שהיא מדה טובה מכל המדות טובות.

אור שמח רמבם תשובה ד,ד: כבר נודעה שאלת הפילוסוף, איך יתכן זה בחיק האנושי, להיות שפל בערכו ממי שפחות ממנו? הלא זה רק העדר הערכת המעלות [הענווה באה רק מהעדר הערכה עצמית].

2. ויקרא א,א: ויקרא אל-משה, וידבר ה' אליו מאהל מועד.

רשב"ם: לפי שכתוב לעיל בסוף ספר שמות: 'ולא יכול משה לכא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן'. לכך קראהו הקב"ה מתוך אוהל מועד.

רש"י: לכל דברות ולכל אמירות ולכל ציווים קדמה קריאה - לשון חיבה.

ליקוטי שיחות כג/67: פתיחת ספר צריכה להיות בעניין שמבטא את 'חיבתן של ישראל'. כך מפרש רש"י בתחילת כל ספר בתורה: 'פתח בבראשית' ללמד ש'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים'. ספר שמות מתחיל במניין שמות השבטים, 'להודיע חיבתם'. ויקרא אל משה - לכל דברות קדמה קריאה לשון חיבה. ספר במדבר מתחיל עם מניין ישראל, כי 'מתוך חיבתם מונה אותם כל שעה'. וגם ספר דברים שהוא דברי תוכחות, מתחיל ומזכיר את המקומות רק ברמז את המקומות שחטאו, 'מפני כבודן של ישראל', אף שבהמשך ובפרשת עקב מוכיחם בגלוי ובמפורש.

3. פענח רזא: ויקרא - אל"ף זעירא, לומר שאף שקראו ה' יתברך ועשה לו כל הכבוד הזה ונדבר עמו תדיר, אף על פי כן הקטין עצמו לפניו יתברך ולפני ישראל.

ליקוטי שיחות יז/1: כאשר האדמו"ר הזקן הכניס את נכדו, הצמח צדק, ללמוד א-ב אצל המלמד, שאל הילד את הסבא: מדוע האות א' בספר ויקרא קטנה? הרבי נכנס לדבקות למשך זמן ואמר: אצל אדם הראשון נאמרה אות א' גדולה, בתחילת דברי הימים ("אדם שת אנוש"), כיון שהכיר במעלות עצמו וחטא בעץ הדעת. משה ידע ממעלות עצמו, אבל נעשה מזה לב נשבר ושפל בעיני עצמו.

במדבר יב: ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות האשה הכשית אשר לקח ... ויאמרו הרק אך במשה דבר ה'? הלא גם בנו דבר - רבינו יוסף בכור שור: וכי לא מצא אישה מבנות ישראל שלקח